

369

E95

ÚTTÖRŐ SZAKPRÓBAFÜZETEK

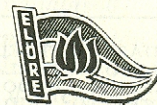

ESZPERANTÓ
SZAKPRÓBA

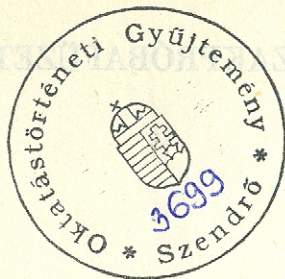
ÚTTÖRŐ SZAKPRÓBAFÜZETEK

Eszperantó szakpróba

IFJÚSÁGI LAPKIADÓ VÁLLALAT

1973

Írta:

Dr. Hegedüs Béláné

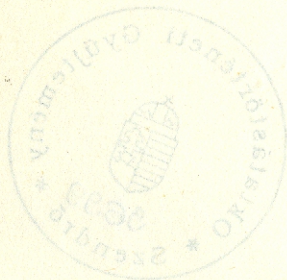
Az illusztrációkat és a borítót Péterffy Ágnes készítette

Szaklektorok:

Ingusz János

Kóczyán Erzsébet

Dr. Szerdahelyi István

A KIADÁSERT FELELŐS
AZ IFJÚSÁGI LAPKIADÓ VÁLLALAT IGAZGATÓJA
FELELŐS SZERKESZTŐ: BODÓ KÁROLYNÉ
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: DUDÁS TIBORNÉ
KIADVÁNYSZÁM: 72201/KU.
MEGJELENT: 7 A/5 IV TERJEDELEMBEN,
IVES MAGASNYOMÁSSAL, PRIMUSZ BETŰTÍPUSBÓL
5000 PÉLDÁNYBAN.

BÉKES MEGYEI NYOMDAIPARI VÁLLALAT, GYULA

Kedves Pajtás!

Mondd, miért vállalkoztál az eszperantó szakpróbára? Levelezni szeretnél külföldön élő pajtásokkal, vagy gyűjteményed gazdagítását reméled az eszperantó nyelv segítségével? Talán utazásra vágysz? Hallottál az úttörő-eszperantisták nemzetközi táboráról? Nem kérdezzük az okokat tovább! Bármelyik legyen, jól választottál, mert szabad idődet okosan fogod felhasználni. Jöjj velünk, haladjunk együtt, jelöljük ki a legcélravezetőbb utat!

A szakkörben várnak már a pajtások. Mielőtt magad is közejük állnál, nézd át ezt a kis könyvecskét!

Mit kell tudnod az eszperantó szakköréről?

A szakkörben is úttörő vagy. A Magyar Eszperantó Szövetség (MESZ) és az Országos Úttörőelnökség közös elhatározása hozta létre az Úttörő Eszperantisták Csoportját. Tagja lehet minden úttörő, aki meg akarja tanulni az eszperantó nyelvet, s ennek segítségével előbbé akarja tenni az úttörőélet ide vonatkozó törvényét: „Az úttörő erősíti a népek barátságát...” A szakpróbázásra is rajodtól kapsz megbízást. Ha vállalod a munkát, a szakpróba-követelményeket (megtalálod ebben a könyvecskében), becsülettel teljesítened kell. Amit itt tanulsz, azzal gazdagabbá teszed a csapatod, rajod, örsöd életét is.

Vállalj feladatot a szakkörben (szakköri titkár, ének-felelős, szókincs-őr, játékmester, levelezési felelős, krónikás stb.) és lelkiismeretesen teljesítsd vállalásod!

E szakpróba-könyvben az általános tudnivalók után néhány könnyű olvasmányt találsz, amelyek segítségével gyakorolhatod a nyelvet, ugyanakkor a megjelölt nyelvtani szabályok és a nyelvtani összefoglaló módot adnak arra, hogy elsajátításukkal helyesen, szépen beszélhess eszperantóul. Az utolsó rész a szakpróbázáshoz ad segítséget. Megtalálod benne a szakpróbázás követelményeit, módját.

Ismerkedj az eszperantó mozgalommal!

A szakpróba anyagát, illetve követelményeit három fokozatban foglalmaztuk meg. Az első fokozatot az 5—6. osztályos pajtásoknak, a második fokozatot a 7. osztályosoknak, a harmadikat a 8. osztályos pajtásoknak javasoljuk, legalább 3 évi nyelvtanulás után.

Reméljük, közös igyekezettel, szívesen végzett, önként vállalt munkáddal sikerül sok szép élményt szerezned, gazdagabbá, örömtelibbé tenni életedet.

Az eszperantó megismerésével, megtanulásával lehetővé válik, hogy megismerd a világ bármely országában élő, veled egykorú pajtások életét, népi szokásaikat, dalaikat. Ugyanakkor te is megismertetheted velük a mi hazánkat, az úttörőéletet, a mi szokásainkat, dalainkat. A megismerkedéssel s a barátság kiépítésével szolgálhatod az úttörőtörvényt, erősítheted a népek barátságát.

Tudod-e?

A nemzetközi nyelv eszméje többszáz éves. Sok tudós foglalkozott műveiben a nemzetközi nyelv szükségességével, de elméleti terveik nem oldották meg a problémát.

A feladat az volt, hogy olyan nyelvet kísérletezzenek ki, amelyet rövid idő alatt (kb. 3 hónap) bárki elsajátíthasson. Kevés alapszóval bármely élő nyelv kifejezései lefordíthatók legyenek, e nyelv nyelvtana kivételeket ne ismerjen, és ragozásokat ne tartalmazzon.

Kérdezhetnétek, miért kellett nemzetközi nyelv.

A földrajzi felfedezések idején jelentett először komoly problémát az, hogy az embereknek nem volt közvetítő nyelvük. A kereskedelem kialakulása, a tudomány fejlődése, a diplomácia már a középkortól kialakított összekötő nyelveket, de bonyolultsága miatt legtöbbször egy sem élte túl korát. Sőt, voltak korszakok, amikor nyelvi kettősségek alakultak. Az egyik nyelvet a tudományban, a művészetben használták, ugyanakkor a mindennapi nyelv, a kereskedelem és diplomácia nyelve más volt. Magyarországon csak a XVI. századtól írnak magyar nyelven, addig hivatalos nyelvként a latint használták. (Gondolj Janus Pannoniusra, az első nagy, magyar költőre, aki maga is latinul írta verseit!)

Tudod-e, hogy a sumér nyelvű hősköltemény korából fennmaradt diplomáciai szerződések, levelek akkád nyelvűek? Tehát az akkori nyelvi kettősség: sumér—akkád volt. Sokkal később alakult ki a görög—latin, majd az általatok a történelemből ismert klasszikus latin — népi latin. Ezt használták nálunk is a XVI. századig. A latin nyelvet a római birodalom terjesztése tette ismertté az akkori világban. Minthogy széles tömegek használták e nyelvet, nyelvjárássá vált, összekeveredett a nemzeti nyelvek elemeivel s így alakultak ki az olasz, francia, spanyol stb. nyelvek. Abban az időben szűnt meg a latin nemzetközi nyelv lenni, amikor a nagymértékben fejlődő

kereskedelemnek leginkább szüksége lett volna rá, amikor a világ népeinek kellett volna egy közös nyelv, amelyen megérthették volna egymást. Többen is próbálkoztak egy ilyen ún. műnyelv megalkotásával.

Minden eddigi nyelvtervezet közül az eszperantó az, amely megfelel a követelményeknek, s amely már az egész világon elterjedt, bebizonyítva létjogosultságát.

Az eszperantót nem tekinthetjük teljesen mesterséges nyelvnek, hanem az indoeurópai nyelvcsalád legifjabb sarjának. Országá nincs, tehát politikai fennhatósággal használata nem jár. Kezdeményezője Ludwig Lazar Zamenhof dr. (1859—1917), aki maga mondta magáról, hogy nem alkotója, csak kezdeményezője a nemzetközi nyelvnek. Valóban, az a 16 nyelvtani szabály és nem egészen 2000 szó, amellyel az eszperantó indult, csak alapja annak a kifejezésekben és árnyalatokban gazdag nyelvnek, amellyé az elmúlt évtizedek alatt fejlődött. Kiművelője maga az élet, a használat, a gyakorlat lett. Az eszperantó élő nyelv.

Ki volt Zamenhof?

Lengyel szemorvos. 1859. december 15-én született Białystokban. Még mint hozzád hasonló korú gyerek álmodta meg a nemzetközi nyelvet, s mint felnőtt, sokévi komoly munka után adta ki nyelvtervezetét. Gyerekkorát szülővárosában, a lengyelországi Białystokban töltötte. Édesapja nyelvtanár volt. A város lakossága, amely akkor a cári Oroszországhoz tartozott, különböző nemzetiségű volt. Oroszok, lengyelek, litvánok, németek és zsidók éltek itt, akik — anyanyelvük különböző lévén — nem értették meg egymást. A nyelvi megnemértésből is adódott, hogy sokszor ellenségként álltak egymással szemben. Ezen kívánt a még gyermek Zamenhof segíteni.

Édesapja kívánságára elvégezte Varsóban az orvosi egyetemet, s szemorvos lett. Közben minden szabad idejét élete céljának, a nemzetközi nyelv kidolgozásának szentelte. Szókincsét az élő nyelvek anyagából vette. Logikus és leegyszerűsített nyelvtant szerkesztett. Munkáját minden jog fenntartása nélkül az emberiség rendelkezésére bocsátotta. Elgondolása az volt, az élet növelje, fejlessze hasznossá, ha megfelel céljának, vagy utasítsa el, ha alkalmatlan a nemzetközi érintkezés, a kölcsönös megértés, a béke ügyének előmozdítására.

1887. július 14-én jelent meg Zamenhof első eszperantó nyelvkönyve oroszul, DRo ESPERANTO álnévvel. Magyarul: „a reménykedő doktor”. Innen nyerte nevét a későbbiek során a nemzetközi nyelv és a mozgalom.

Az élő valósággá vált elgondolást ma már nem mellőzhetjük. Magatok is egészen biztosan tapasztaltátok már, hogy az emberek művelődési, tájékozódási igényét, egyéni boldogulását is mennyire korlátozza, ha csak az anyanyelvüket ismerik. Kivételes nyelvtelhetségek képesek megtanulni több, úgynevezett „világnyelvet”, amelyekről végül is beigazolódik, hogy csak egyes kontinenseken alkalmazhatóak. Az eszperantó nyelvtana viszont egyszerű, bármely idegen nyelvnél összehasonlíthatatlanul rövidebb idő alatt megtanulható, különösebb nyelvtelhetséget nem kíván, s ma már minden kontinensen beszélik.

1894-ben Zamenhof szavazást rendezett a világ minden táján élő eszperantisták között. A döntés: életképes! 1905-ben az első világkongresszus Franciaországban, Boulogne-sur-Mer-ben (Bulony-szür-mer) bizonyította be, hogy a különböző kontinensek lakói tolmács nélkül, mintha anyanyelvükön beszélnének, megértik egymást. Ez volt a nagy vizsga, s a nyelv „kitűnőre” vizsgázott.

Pajtások! Kapcsolódjatok be a szakkörbe, tanuljátok meg magatok is a nyelvet!

*Ki mit tud az eszperantóról,
a mozgalomról?*

*Kiu kion scias pri
Esperanto, pri la movado?*

Kérdés:

Felelet:

1. Mikor és hol született dr.
L. L. Zamenhof?

Białystok-ban, 1859. dec.
15-én.

2. Mikor és hol jelent meg
az első eszperantó tan-
könyv?

Varsóban, 1887-ben.

3. Melyek a legismertebbek
Zamenhof eredeti alkotá-
sai közül?

Versei közül: Mia penso. La
espero. La vojo. Ho mia kor'!
stb. Nyolc kongresszusi be-
széd. Különböző újságcikkek.

4. Összegyűjtötték-e Zamenhof műveit? Igen. J. Dietterle, 2 kötetben. Címe: Originala Verkaro de L.L. Zamenhof.
5. Mit jelent a rövidítés: UEA és HEA? Universala Esperanto Asocio — Egyetemes Eszperantó Szövetség. Hungara Esperanto Asocio — Magyar Eszperantó Szövetség.
6. Mikor és hol volt az első Egyetemes Eszperantó Világkongresszus? 1905-ben, Franciaországban, Boulogne-sur-Mer városkában.
7. Mi az eszperantó nyelv szimbóluma, és melyik évtől? 1893-ban L. de Beaufront javasolta a zöld színt és az 5 ágú csillagot az eszperantó nyelv szimbólumául. A zöld szín jelenti a reményt és az 5 ágú csillag az 5 világrészt.
8. Hol van a Nemzetközi Eszperantó Múzeum? Bécsben.
9. Mi a „Fundamento de Esperanto”? Ebben a sok kiadásban megjelent könyvben Zamenhof ad példákat a szép stílusra.
10. Ki volt az eszperantó első úttörője Magyarországon? dr. Bálint Gábor, az ural-altáji nyelvek egyetemi tanára.
11. Mikor halt meg Zamenhof? 1917. április 14-én.
12. Ki fordította le „Az ember tragédiájá”-t eszperantóra? dr. Kalocsay Kálmán, magyar orvos.
13. Mit jelent a rövidítés: MEM? Mondpaca Esperantista Movado — Eszperantisták Világbéke-mozgalma.
14. Hol adták ki az első eszperantó szövegű postabélyeget 1925-ben? A Szovjetunióban.
15. Ki volt az első úrhajós, akinek édesapja eszperantista? Tytov, szovjet úrhajós.
16. Hol van az Eszperantó Világszervezet, az UEA központja? Rotterdamban, Hollandiában.
17. Minek a rövidítése: TEJO? Tutmonda Esperantista Junulara Organizo — Eszperantista Ifjúsági Világszervezet.
18. Kik voltak eszperantisták a magyar munkásmozgalom mártirjai közül? Kilián György, Kulich Gyula, Hámán Kató, Bata József, Szabó István és még sokan mások.

Miért könnyű?

1. Szabályos nyelv. Ez azt jelenti, hogy a nyelvtani szabályai alól nincsenek kivételek.
2. Fonetikus nyelv. Ez azt jelenti, hogy egy betűhöz egy hang tartozik és fordítva, ahány hangot ejtünk, annyi betűt írunk. A hang és a betűjel tehát teljesen fedi egymást.
3. A nyelv egész szerkezete igen egyszerű. Nyelvtana amennyire csak lehetséges, leegyszerűsített. Nincsen benne bonyolult főnév- és igeragozás.
4. A szavakat képezi, és ezzel egy megtanult szógyökből általában 6—8 új szót képezhetünk. Így sok időt és munkát takarítunk meg a szótanulásban.

Megtanulhatom egyedül is?

Próbáld meg! Csak tőled függ, milyen szorgalommal, erős akarral rendelkezel. A nyelv könnyűsége viszonylagos, nem azt jelenti, hogy tanulás nélkül is el tudod sajátítani. Ha a nyelvtani

szabályokat megértetted, és megtanultad a szavakat (a rendelkezésedre álló dr. Szerdahelyi István: Eszperantó 1., majd később az Eszperantó 2. tankönyv megismerése után), magad is megállapítod: érdemes volt elkezdeni!

Az eszperantó nyelv tanulása sok szórakozást, értékes időtöltést biztosít. Előnyös (ha bármi okból nem tudnál szakkörre, szervezett nyelvórára járni), ha egyszerre legalább ketten tanultok. Így egymás hibáit könnyen észreveszitek, s a beszélgetéssel fületeket is hozzászoktatjátok a nyelv muzsikájához. Idegen nyelvet — betartva az örök szabályt — csak hangosan szabad tanulni. Természetesen az eszperantót is. Olvasásnál szigorúan be kell tartani a hangsúlyozás szabályait. Láncszemről láncszemre haladj! Soha egy leckét addig nem hagyhatsz el, míg tökéletesen meg nem tanultad nyelvtanát, szókincsét, mert úgy járhatsz, mint az, aki homokra építi a házát. Jelszavad legyen, hogy inkább keveset, de alaposan, mint sokat felületesen!

Fogadj el még egy nagyon fontos tanácsot! Megszakítás nélkül, szívósan folytasd a megkezdett tanulást, ne engedj magadnak közben szüneteket, mert a megszakítások nagy hátrányt jelentenek. Egy úttörő nem engedheti meg magának a „szalmaláng” munkavállalást. Neveld magad kötelességtudó, komoly munkássá, s az élet minden területén hasznát fogod látni!

Ha az elmondottakat betartod, komoly élmény lesz számodra az eszperantó nyelv tanulása, majd a birtoklása, s kitarul előtted a népek hazája: a nagyvilág.

Nyelvgyakorló olvasmányok

Kedves Pajtás!

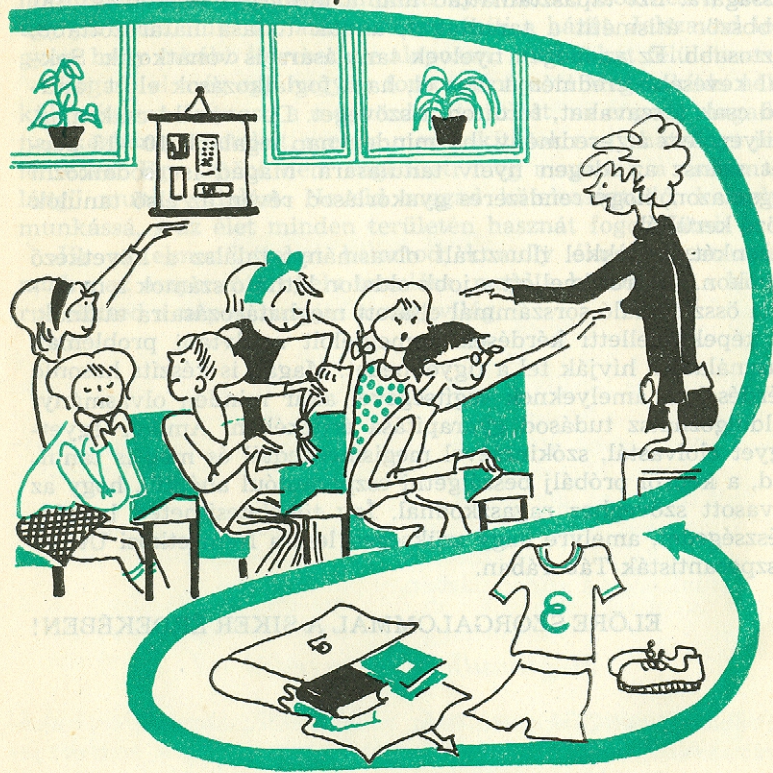
Régi latin közmondás hívja fel a figyelmet a gyakorlás fontosságára. Ezt tapasztalhattad már a tantárgyi órákon is. Aki többször átismétli a tanultakat, annak tudása határozottabb, biztosabb. Ez az idegen nyelvek tanulására is vonatkozik. Sokkal kevesebb eredményt érsz el, ha a foglalkozások előtt tanuld csak a szavakat, fordítod a szöveget. De próbáld csak meg, milyen lesz az eredmény, ha minden nap legalább 10—15 percet szánsz az idegen nyelv tanulására. Magad is csodálkozni fogsz azon, hogy rendszeres gyakorlásod révén az első tanulók közé kerültél.

Tizenkét, képekkel illusztrált olvasmányt találsz a következő lapokon. A sorok mellett a jobb oldalon látható számok a nyelvtani összefoglaló sorszámokkal ellátott meghatározásaira utalnak. A képek melletti kérdések a megjelölt nyelvtani problémák használatára hívják fel a figyelmedet. Magad is készíts hasonló kérdéseket, amelyeknek segítségével akár minden olvasmányt feldolgozhatsz tudásod gyarapítása érdekében. Amikor egyet-egy elolvastál, szókincsével megismerkedtél és meg is tanultad, a képről próbáld beszélgetni eszperantóul anélkül, hogy az olvasott szöveghez ragaszkodnál. Így tökéletesítheted beszéd-készségedet, amelyre nagy szükséged lesz a Nemzetközi Úttörő Eszperantisták Táborában.

ELŐRE SZORGALOMMAL A SIKER ÉRDEKÉBEN!

Kia estas mia lernejo?
 Kiun klason vi vizitas?
 Kie pendas la bildoj?
 Kien ni skribas kaj per kio?
 Kiuj iloj apartenas al
 skribilaroj?

En la klaso

Mia lernejo estas nova, (malnova, duetaĝa) konstruaĵo. Mi estas bazlerneja lernanto (lernantino).
 Mi vizitas la 5-an (6-an, 7-an, 8-an) klason.

2
 16/b
 +1/b

Mia lernoĉambro estas pura kaj hela. Ĝi havas grandajn fenestrojn. La suno radias abunde tra la fenestroj. Floroj estas antaŭ ili. Ni mem flegas tiujn.

8

Mi havas tridek du samklasanojn. El ili deksep estas knabinoj kaj dekkvin knaboj. Mia lernejo estas *geknaba* lernejo. Inter la lernantoj estas kaj diligentaj, kaj maldiligentaj.

24

Sur la muroj de la klaso pendas bildoj, kaj landkarto. Ili havas ankaŭ murgazeton. Nian klason ni mem dekoracias.

18

Ni sidas en la benkoj. Ĉe la tablo estas seĝo. Ĝin bezonas la instruisto. Nia tabulo estas verda. Ni skribas sur la tabulon per blanka-kreto. Mi uzas ofte ankaŭ kolorajn kretojn por klarigi aŭ desegni ion.

1/c+18

En la lernejon ni kunportas la librojn, kajerojn, skribilarojn por la studhoroj. Ni portas por la gimnastika horo konvenajn vestaĵojn kaj ŝuojn.

25

Dum la libertempoj la fenestroj estas malfermitaj kaj ni iras en la korton por aerumi.

LERNEJO—iskola
 NOVA—ŭj
 ETAGO—emelet
 KONSTRUAĴO—ĉpulo
 BAZO—alap
 VIZITI—lätogatni
 KLASO—osztály
 ĈAMBRO—szoba
 PURA—tisza
 HELA—világos
 HAVI—bírní, birtokolni
 GRANDA—nagy
 FENESTRO—ablak
 SUNO—Nap (égitest)
 RADII—sugározni
 ABWŬDA—bő, bőséges
 TRA—át, keresztül

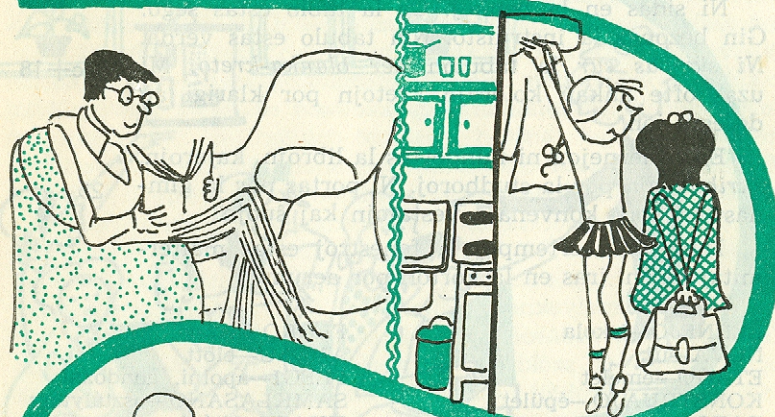
FLORO—virág
 ANTAŬ—előtt
 FLEGI—ápolni, gondozni
 SAMKLASANO—osztálytárs
 KNABO—fiú
 INTER—között
 DILIGENTA—szorgalmas
 MURO—fal
 PENDI—függeni
 BILDO—kép
 LANDKARTO—térkép
 MURGAZETO—faliújság
 DEKORACII—díszíteni
 SIDI—ülni
 BENKO—pad
 TABLO—asztal
 TABULO—tábla

Al kiu salutas Maria?
Kiel prezentis Maria sian
amikinon?

Kia estas la loĝejo de Ma-
ria?

Kie lernas la infanoj?
Pro kio invitas la knabinojn
la patrino de Maria?

Hejmo

Bonan tagon Panjo! Mi hejmenvenis. Kun mi al-
venis mia amikino Eva. Permesu al mi, ke mi pre-
zentu ŝin. Ŝi estas Eva Vadász, mia plej bona ami-
kino. Ni sidas unu apud la alia en la lernejo.

Venu Eva mi montras al vi mian hejmon. Ĝi
estas bela, moderna kaj komforta.

Ĉi tiu estas la antaŭĉambro. Demetu vian man-
telon. Pendigu ĝin sur la vesthokaron. Tra tiu ĉi
pordo ni povas iri en la kuirejon. Tio estas hela
kun enkonstruitaj mebloj. Nia kuirejo estas mal-
granda, ni manĝas ĉiam en la loĝĉambro.

El la antaŭĉambro tra la alia pordo ni iras en
la loĝĉambron. Ĉi tie mi lernas kun miaj gefra-
toj. Ĉu vi vidas tiun komfortan fotelon inter la
ŝranko kaj la kanapo apud la fenestro? Ĝi aparte-
nas al mia patrino. Ŝi kutimis tie kudri, manlabori.
Mia patro sidas kaj legas la ĵurnalon en la fotelo
ĉe la tablo.

Ni ludas en tiu-ĉi angulo kun miaj gefratoj. Ĉi
tie estas ankaŭ niaj ludiloj.

La aliaj du ĉambretoj estas la dormoĉambretoj.
Unu por niaj gepatroj kaj unu por ni.

Venu en la banĉambron por lavi la manojn, ĉar
mia panjo vokis nin intermanĝi.

HEJMO—otthon
TAGO—nap
PANJO—anyuka
HEJMENVENI—hazajönni
ALVENI—megérkezni
AMIKINO—barátnő
PERMESI—megengedni
PREZENTI—bemutatni
MONTRI—mutatni
ANTAŬCAMBRO—előszoba
DEMETI—levetni
INTERMANGO—uzsonna
VESTHOKARO—fogas
KUIREJO—konyha
ENKONSTRUITA—beépített
MEBLO—bútor
MANGI—enni
LOĜCAMBRO—nappali

FRATO—testvér
VIDI—látni
SRANKO—szekrény
APUD—mellett
APARTENI—tartozni
valakihez
ĈAR—mert
LAVI—mosni
KUTIMI—szokni
KUDRI—varrni
MANLABORI—kézimunkázni
LEGI—olvasni
JURNALO—napilap
LUDI—játsszani
DORMĈAMBRO—hálószoba
POR—számára
BANĈAMBRO—fürdőszoba
PENDIGI—felakasztani

25

17/c

+2/a

17/a

17/e

18

Sur la strato

Mi volonte vagadas sur la stratoj. Se la trafiko estas granda, oni *devas* pli bone atenti ĉe la vojkruciĝoj. Plej ofte Eva venas kun mi. Tiam ni gardas unu la alian. *Plej interese* se ni duope promenadas, ĉar tiam ni tuj povas preparoli, kion ni vidas.

— Ĉu vi vidas tiun grandegan ŝarĝaŭtomobilon? Ĝi portas legomojn, fruktojn al la *legomvendejo*. 23/c

— Mia patrino tre ĝojas, ke ŝi ricevas ĉiam freŝan varon en la legomvendejo kaj ŝi ne devas iri al la malproksima foirejo.

— Tiu ĉi aŭtobuso portas certe *ekskursantojn*. Ni mansignu al la geknaboj. 21/a

— Rigardu! Aliflanke estas la Pionira-Magazeno. Ni rigardu ĝian montran fenestron. Kiom multe da belegaj varoj estas en ĝi! 18

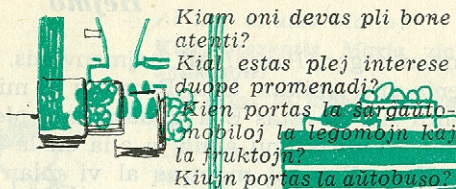
— *Oni povas trovi ĉi tie* la diversajn specojn de la infanaj vestaĵoj. Ĉu vi vidas tiun ursideton? 17/b+12a

— Ankaŭ mia frateto nun ricevis saman. Kiom multe da ludiloj! Ankaŭ mi havas multajn ludilojn. — Venu Eva, ni iru en la desertvendejon, ĉar mia patrino petis min hejmenporti buteron, salon, paprikon kaj *dek dekagramojn* da kolbaso. Ĉi tie estas la enirejo, alie la elirejo. Ankaŭ ĉi tie granda estas la trafiko. Ĉiuj rapidas kaj estas maltrankvilaj. 1/c

— Atentu! Tie kuregas biciklisto. Li tute ne atentis pri la elektra indikilo, kiu montras verdan vojon por piedirantoj. 18

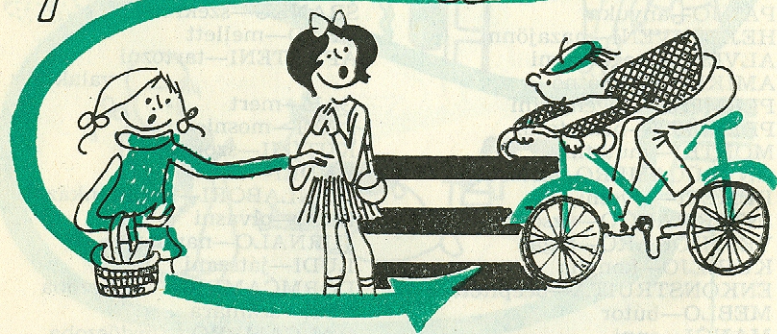
STRATO—utca
VOLONTE—szívesen
VAGADI—csatangolni
TRAFIKO—forgalom
ANTENTI—figyelni
VOJKRUCIGO—
 útkereszteződés
GARDI—őrizni
INTERESA—érdekes
PRIPAROLI—megbeszélni
ŜARĜAŬTOBILLO—
 teherautó
LEGOMO—főzelék

FRUKTO—gyümölcs
VENDEJO—bolt
VARO—ár
EKSURSANTO—kiránduló
MANSIGNI—integetni
MONTRA FENESTRO—kirakat
SPECO—fajta
URSIDO—mackó
KLASIFIKAJO—osztályzat
DESERTVENDEJO—
 csemegybolt
 gyalogos
PIEDIRANTO—

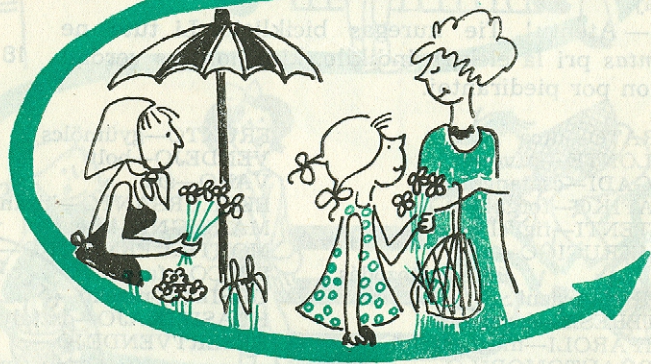
Kiam oni devas pli bone atenti?
Kia estas plej interese duope promenadi?
Kien portas la ŝarĝaŭtomobiloj la legomojn kaj la fruktojn?
Kiujn portas la aŭtobuso?

Kio estas en la montra fenestro de la Pionira Magazeno?
Kiujn varojn oni povas trovi en la magazeno?
Kiom da kolbaso aĉetis Maria?
Pri kio ne atentis la biciklisto?

Kion petis Maria?
Kion aĉetis la patrino de la
kampanoj?
Kies varojn vendis la kam-
panoj?
Per kiuj plenigis la korbo
de patrino?

Mi iras aĉeti al la vendoplaco

Nia urbo estas malgranda urbo, ĝi ne havas foirhalon. Ĉe ni la dommastrinoj aĉetas sur la vendoplaco.

— Panjo mia, bonvolu permesi ke mi akompanu vin al la vendoplaco. — Tiel mi petis mian patrino, kiu permesis ka ankaŭ mi iru kun ŝi.

19/b

Goje mi kunportis mian korbeton, ke mi helpu al mia patrino. Unue ni iris al kampanoj, kiuj vendis freŝajn ovojn kaj fruktojn. Ankaŭ mia patrino aĉetis de ili. Poste ni serĉis la viandrostojn, kie mi ricevis manĝi freŝan, rostitan kolbason kun bulko.

18

Ni aĉetis ankoraŭ pizon, kukumon kaj napon el la butikoj. Nia vendoplaco estas granda, pura placo, kie la kampanoj vendas siajn varojn de sur la tabloj.

17/d

La placon ĉirkaŭas butikoj, kiuj apartenas al agrikulturaj kooperativoj. De ili mia patrino aĉetis ankoraŭ belajn florojn por nia loĝejo.

Kiam niaj korboj plenigis, ni iris hejmen kaj tie ni laboris plu.

25

AĈETI—vásárolni

URBO—város

FOIRHALO—vásárcsarnok

DOMMASTRINO—

háziasszony

VENDOPLACO—piaĉér

PANJO—anyuka

BONVOLI—szíveskedni

PERMESI—megengedni

AKOMPANI—elkísérni

PETI—kérni

IRI—menni

KORBO—kosár

HELPI—segíteni

VENDI—eladni

OVO—tojás

SERĈI—keresni

VIANDROSTEJO—

pecsenyesütő, lacikonyha

BULKO—zsemlye

PIZO—borsó

KUKUMO—tök

NAPO—karaláb

BUTIKO—bóde

PURA—tisza

KAMPARANO—paraszt

ĈIRKAŬI—körülvenni

AGRIKULTURA

KOOPERATIVO—

mezőgazdasági termelő

szövetkezet

LOĜEJO—lakás, otthon

PLENIGI—(meg)telni

LABORI—dolgozni

En la ABC-o magazenoj
kion povas trovi la dom-
mastrino?

Ĉu vi deziras vidi kiamanie-
re aĉetas iu?

Kiel ni salutas?

Kion ni metos en la kor-
bon?

Ĉu en ĉiu magazeno la bre-
toj estas plenigitaj?

Kion vendas la buĉisto?

Ĉu ni petis ankoraŭ ion?

Aĉetado en la magazeno

Nia urbo havas multajn ABC-o magazenojn. Antaŭ kelkaj tagoj mi renkontiĝis kun mia samklasano, kiu iris aĉeti. 5/a

— Kial oni nomas la magazenenon ABC-o maga-
zeno?

— Ĉar de la plej etaj varoj oni povas ĉion aĉeti tie. Oni povas trovi en ĝi ĉion, kion iu bezonas por la dommastrumado. 17/e

— Kion vi aĉetos?

Venu kun mi, vi vidos, kiamaniere oni devas aĉeti. Ĉiuj varoj estas arigitaj sur diversaj bretoj, antaŭpreparitaj por memservado.

— Bonan tagon! — ni salutas dece. 3

— Bonan tagon! Prenu korbon kaj en ĝin metu la elektitajn varojn. 5/b

Ni ambaŭ prenis korbon kaj marŝadis inter la plenigitaj bretoj. 25+21/b

La korbo de Eva fine pleniĝis de diversaj varoj kaj ni iris al la tablo de buĉisto. Tie Eva petis 10 dekagramojn da ŝinko kaj 10 dekagramojn da lardo. 25

Fine demandis la komercisto:

— Ĉu vi deziras ankoraŭ ion?

— Dankon, ni petas jam nenion plu.

Ni iris al la kaso, pagis por la aĉetitaĵoj, kaj ni salutis al la kasistino.

MAGAZENO—áruház
RENKONTIĜI—találkozni
SAMKLASANO—osztálytárs
NOMI—nevezni
ĈAR—mert
ETA—pici
TROVI—találni
DOMMASTRUMADO—
háztartás

BRETO—palc
MEMSERVADO—
önkiszolgálás
DECE—illően
PRENI—(elő)venni
METI—tenni, helyezni
ELEKTITA—kiválasztott
AMBAŬ—mindketten
PLENIGITA—tele tett,
(megtöltött)

VENI—jönni
VIDI—látni
KIAMANIERE—mi módon
DEVI—kelleni
ARIGITA—felhalmozott
DIVERSA—különböző

BUĈISTO—hentes
LARDO—szalonna
KOMERCISTO—kereskedő
ANKORAŬ—még
KASO—pénztár

*Cu vi povas facile, mal-
longe paroli pri via tut-
taga laboro?*

*Kiam vi ekiras al la ler-
nejo?*

*Nur kiuj estas en la hej-
mo?*

Kiu preparas la tablon?

Kiam ni intermanĝas?

Poste kion ni faras?

*Kiam vi devas esti en la
lito?*

Kion mi faras tuttage?

Pri ĉi tio estas malfacile paroli mallonge. Plej ofte mia patrino vekas min matene, ĉirkaŭ la 7-a horo. Mi salutas ĝoje miajn gepatrojn kaj mi kuregas en la banĉambron, lavi min. 18+17/e

Mi vestas min. Intertempe mia patrino faras mian matenmanĝon kaj ĝustigas la rubandon en mia hararo. Rapide mi matenmanĝas, mi metas la intermanĝon en la sakon kaj je la 7-a kaj duono mi jam ekiras en la proksiman lernejon. Ĉiam mi iras perpiede, ĉar ĉi tiu matena movo estas bezonata, diris mia patrino. 18+16/b

Antaŭtagmeze ni lernas, respondas kaj ni aŭskultas la klarigojn de la diversaj studhoroj.

Mi alvenas hejmen ĉirkaŭ la dua, kie tiam nur mi estas kun miaj gefratoj. Niaj gepatroj laboras. 17/c

Kiu el inter ni kiel unua hejmenvenas, tiu preparas la tablon kaj varmigigas la tagmanĝon, kiun mia patrino antaŭe faris. Post tagmanĝo ni faras ordon en la kuirejo. Ni lavas telerojn kaj ni komencas lerni, se ni ne devas reiri en la lernejon pro diversaj kromhoroj. 18/a

Je la kvina ni trinkas glason da lakto, aŭ ni manĝas pomon aŭ alian frukton. Poste ni daŭrigas la lernadon. 18+16/b
5/a+25

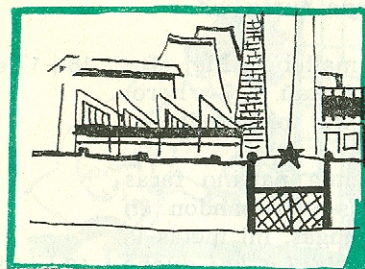
Ni vespermanĝas je la sepa, dume ni rakontas al la gepatroj pri la tagaj okazintaĵoj.

Post sinbanado plej malfrue je la 8-a kaj duono mi devas esti en lito. 12

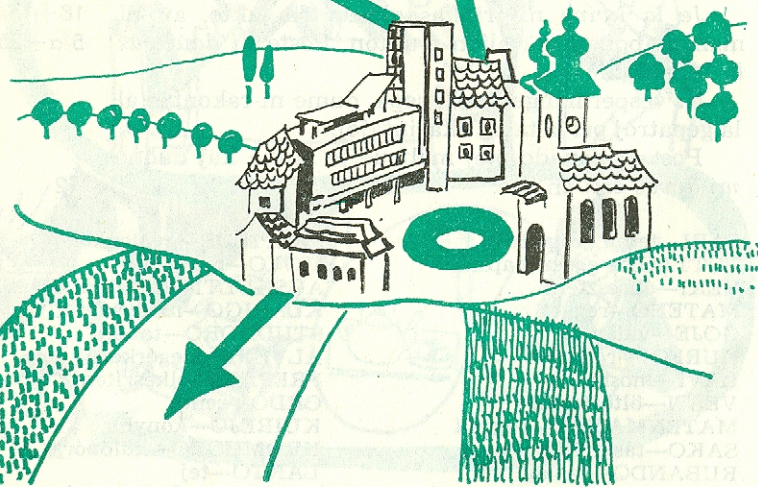
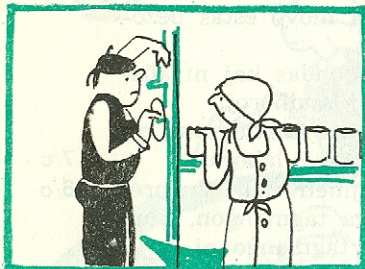
FARI—tenni, csinálni
TUTTAGE—egész nap
VEKI—ébredtteni
MATENO—reggel
GOJE—vidáman
KUREGI—rohanni
LAVI—mosni
VESTI—öltöztetni
MATENMANĜO—reggeli
SAKO—táska
RUBANDO—szalag
HARARO—hajzat

PERPIEDE—gyalog
MOVO—mozgás
AŬSKULTI—(meg)hallgatni
KLARIGO—magyarázat
STUDHORO—tanóra
ALVENI—megérkezni
PREPARI—elkészíteni
ORDO—rend
KUIREJO—konyha
KROMHORO—különóra
LAKTO—tej
OKAZINTAĴO—esemény

Mia loĝloko

Cu via loĝloko estas urbo
aŭ vilaĝo?
Kio troviĝas sur la supro
de la monteto?
De kie estas bela la pano-
ramo?
Kiuĵ apartenas al la konsi-
lantaro?
(Al la sanitaro?)
Per kiu esprimo vi povas
anstataŭigi la vorton: men-
ciita?
Kiuĵn ejojn vi konas?

Mia loĝloko estas *nek* urbo, *nek* vilaĝo, sed komu-
numo, kun dek mil loĝantoj. La plej granda parto de
la plenkreskuloj laboras en la agrikultura koopera-
tivo. Miaĵ gepatroj laboras en la konservfabriko,
sed estas kiuĵ foriras en la urbon por labori en
minejo.

19/c

Mia komunumo situas sur la deklivo de mon-
teto, sur *kies* supro troviĝas ruinoj de malnova for-
tikaĵo. De *tie* estas tre bela la panoramo. Trans la
domoj estas belaj florkampoj, kaj ondantaj grajno-
kampoj.

17/e

18/a+3/c

Ankaŭ la ĉefplaco estas videbla, kiun ĉirkaŭas la
plej belaj domoj. Vid' al vide estas videbla la mal-
nova preĝejo kaj la moderna kulturdomo. Dekstre
de la kulturdomo staras etaĝa konstruaĵo de la lerne-
jo, la domo de la *konsilantaro* kaj la sanitara
domo. Maldekstre oni trovas la infangardenon, la
apotekon, la konstruaĵon de la magazeno.

25

En iu flankata strato estas la enirejo de la foirejo,
kiu estas granda placo, malantaŭ la domoj. Tie ĉi
en ĉiu semajno dum du tagoj oni povas aĉeti fre-
ŝajn legomojn, fruktojn, florojn.

Krom la *menciitaj* vendejoj ni povas trovi an-
koraŭ multajn diversajn vendejojn. Ekzemple *spic-
vendejon*, konfekcian vendejon, kafejon, drinkejon

21/b

25

LOĜLOKO—lakóhely
URBO—város
VILAGO—falu
KOMUNUMO—község
PLENKRESKULO—felnőtt
MINEJO—bánya
SITUI—elhelyezkedni
SUPRO—tető
RUINO—rom
FORTIKAĴO—erődítmény, vár
KAMPO—mező
GRAJNO—gabona
PREĜEJO—templom

DEKSTRE—jobbra
KONSILANTARO—tanács
SANITARA DOMO—
egészségház
INFANGARDENO—óvoda
APOTEKO—patika
FLANKATA STRATO—
mellékutca
SEMAJNO—a hét
MENCII—megemlíteni
SPICVENDEJO—fűszerbolt
KONFEKCIA VENDEJO—
ruházati bolt
DRINKEJO—italbolt

Kian tagon mi atendis?
 Kion ni lernis dum svar-
 metokupado?
 Kiujn taskojn ni klopodis
 solvi?
 Kion ni kunportis?
 Kien ni iris?
 Kioma horo estis, kiam
 ni atingis la supron?
 Kion faris la knabinoj?
 Kiam ni ludis?
 Kia estis la ekskurso?

Ekskurso al la montoj

Kun granda ekscitiĝo mi atendis la *hodiaŭan* ta-
 gon. Nia svarmo ekiras laŭ svarmetoj kaj tiamani-
 ere dum la ekskurso amuzante ni faras obstaklo-
 konkurson. Ni ekzercas la vojsignojn, fajfilsignojn
 lernitajn dum svarmetokupado. Ni klopodas solvi
 la ricevitajn taskojn.

Ni ĉiuj havas surdorse dorsosakon, en ĝi man-
 ĝajon. Ĉiu svarmeto aparte intencas kuiri. Ni *kun-*
portis kaldronon, terpomon, grason, lardon, papri-
 kon, bulbon, kolbason al gulaŝo.

Dum la tuta vojo ni kantis, sed dume ni atendis
 ankaŭ la vojsignojn, ke ni ne eraru la vojon. Ni
iris sur la bordo de malgranda rivereto, kiu dividis
 la provincon. Sur ĝia unua bordo estis flora kampo
 kaj la deklivo, sur la dua, grenkampoj. Jam *estis la*
deka, kiam ni atingis la supron de la monteto.

Je fajfilsigno ni arigis kaj ni atendis ordonon de
 la svarmetestro. La knaboj kolektis lignon al ten-
 darfajro, la knabinoj *prepariĝis* al kuirado.

En la vilaĝo oni sonorigis tagmezon, kiam estis
 preta la delikata, bonodora terpom-gulaŝo kun kol-
 baso. Laŭ la svarmestro nia tagmanĝo sukcesis pli
 bone.

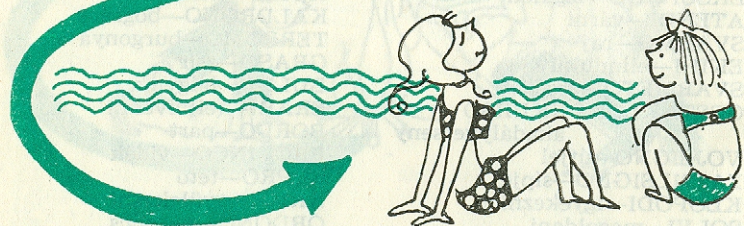
Posttagmeze ni ludis, kantis Esperantajn kan-
 tojn, rostis lardon kaj gajaj ni hejmenvenis. Tio
 estis bone *sukcesinta* ekskurso.

EKSKURSO—kirándulás
 MONTO—hegy
 EKSCITIGO—izgalom
 ATENDI—várni
 SVARMO—raj
 EKIRI—elindulni
 SVARMETO—órs
 OBSTAKLOKONKURSO
 akadályverseny
 VOJSIGNO—útjel
 FAJFILSIGNO—sípjel
 KLOPODI—igyekezni
 SOLVI—megoldani
 DORSOSAKO—hátizsák

APARTE—külön
 INTENCI—szándékozni
 KUIRI—főzni
 KALDRONO—bogrács
 TERPOMO—burgonya
 GRASO—zsír
 BULBO—hagyma
 ERARI—(el)tévedni
 BORDO—part
 PROVINCO—vidék
 SUPRO—tető
 ARIGI—gyülekezni
 ORDONO—parancs
 SONORIGI—harangozni

Kiu invitis nin al Balatono?
Kial ni estis la plej bonaj en la lernejo?
Cu bela aŭ belega estis la pejzaĝo?
Kiujn ni trovis sur la bordo de Balatono?
Kiel akceptis nin onjo Jutka?
Kial ni rapidis?
Cu ni forgesos rapide kion ni spertis ĉe Balatono?

Ĉe Balatono

Onjo Jutka la amikino de mia patrino *invitis nin* por semajnofino, *en sian* dometon ĉe Balatono. Dum tuta semajno ni prepariĝis kun granda entuziasmo. En la lernejo ni estis la plej bonaj en ĉi tiu semajno, *ĉar* niaj gepatroj diris, se oni plendos pri ni, ni devos resti hejme ĉe la avino.

25+15
17/d

Fine ĉio sukcesis, jam vendredon ni lernis niajn domtaskojn por lundo, kaj feliĉe ni ekiris al la trajno. Niaj bonaj gepatroj permesis al ni, ke ni sidu apud la fenestro. Tiel ni ĝoje rigardis la *belegan* preterpasatan pejzaĝon, la arbojn, kamparojn, vilaĝojn, urbojn.

25

Per laŭtaj kriadoj ni salutis Balatonon, kiam ekvidis tion en la brilo de suno. Laŭlonge sur la bordo troviĝis baniĝantoj, sunbaniĝantoj, kiuj jam ĝuis la akvon. Ni ankoraŭ nur ŝvitis.

25

Onjo Jutka *ame* nin akceptis. Ni eĉ manĝi ne petis, nur ni kuregis ŝanĝite vestaĵon *por ke* plej rapide ni estu en akvo. Nia patro malpermesis ke ni tuj iru en akvon, ĉar estis tre varme. Ni sidiĝis sur la bordo de lago, sed eĉ ludi ni ne havis emon, tiom ni havis plezuron rigardi vid-al-viden la duoninsulon-Tihany, apud ĝi la molon de Füred, maldekstre de ĝi pli malproksime la montojn de Badacsony. Tio estis *neforgeseble* bela.

9+23
19/b

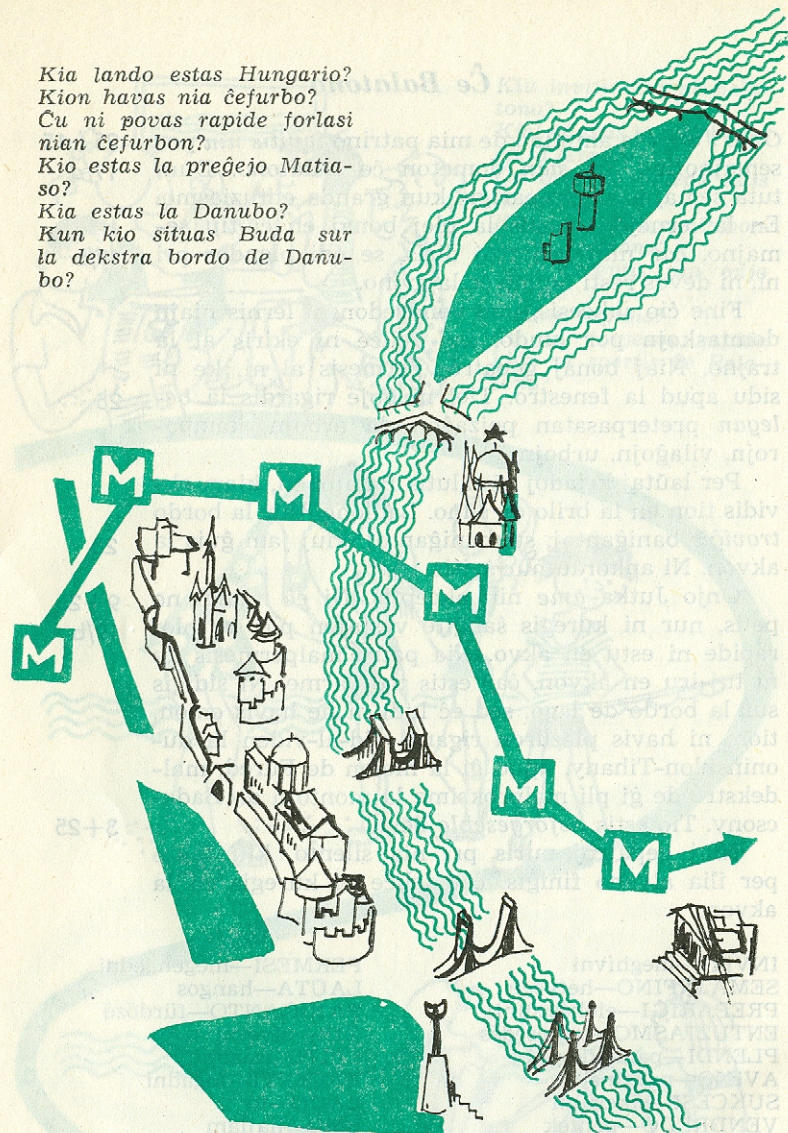
Niaj gepatroj miris pri nia silento, kiu fakte per ilia alveno finiĝis, ĉar feliĉe ni kuregis en la akvon.

3+25

INVITI—meghívni
SEMAJNFINO—hétvége
PREPARIĜI—előkészülni
ENTUZIASMO—lelkesedés
PLENDI—panaszkodni
AVINO—nagyamama
SUKCESI—sikerülni
VENDREDO—péntek
DOMTASKO—házi feladat
LUNDO—hétfő
FELICE—boldogan
TRAJNO—gyorsvonat

PERMESI—megengedni
LAŬTA—hangos
BANIĜANTO—fürdőző
ĜUI—élvezni
ŜVITI—izzadni
AKCEPTI—fogadni
LAGO—tó
EMO—hajlam
PLEZURO—gyönyör, öröm
DUONINSULO—félsziget
MIRI—csodálkozni
KUREGI—rohanni

Kia lando estas Hungario?
 Kion havas nia ĉefurbo?
 Ĉu ni povas rapide forlasi
 nian ĉefurbon?
 Kio estas la preĝejo Matiaso?
 Kia estas la Danubo?
 Kun kio situas Buda sur
 la dekstra bordo de Danu-
 bo?

Nia ĉefurbo, Budapeŝto

Hungario estas malgranda lando, *sed*, ĝia ĉefurbo 19/a
 havas inter la ĉefurboj de Eŭropo *la plej belan si-* 2/a
tuon. Budapeŝto situas sur la du bordoj de Danubo.
 Peŝt estas rando de Ebenajo, Buda estas pitoreska,
 pro la ĉirkaŭataj montoj kaj valoj.

Se ni venas el Transdanubio, la trajno portas nin
 al la Suda-Ŝtacidomo. Se ni volas vojaĝi al orientaj
 partoj de la lando, la Metro forportos nin — sub la
 Danubo — dum minutoj al la Orienta-Ŝtacidomo.

Sed ne *forrapidu* el nia belega ĉefurbo. Ni devas 24+5/a
 rigardi la pitoreskan, belegan fortikaĵon, kiun post
 la dua mondmilito nia labora popolo rekonstruis el
 ruinoj. La preĝejo Matiaso estas arkitektura *artaĵo*, 25
 kiun ni devas nepre rigardi. Antaŭ tio estas la Fiŝ-
 kaptista Bastiono, de kiu ni sopiras al la monto
 "Libereco", ke ni povu trarigardi la tutan pejzaĝon.

Sub ni serpentumas Danubo kiel *ludema* ru- 25
 bando. Sur la maldekstra bordo de Danubo situas
 Peŝt kun la Parlamentejo, Baziliko, Nacia Muzeo,
 belegaj hoteloj kaj ankoraŭ multaj belaj konstru-
 aĵoj.

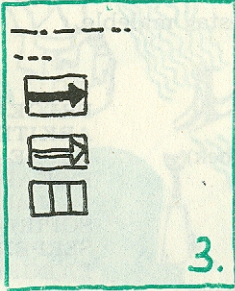
Sur la dekstra bordo de Danubo situas *Buda kun* 18+17/d
siaj montoj, inter kiuj ankaŭ la Pionirfervojo portas
 nin kuregante al belaj regionoj kaj Csillebérc al la
 granda, pionira tendaro. La sonĝo de ĉiu pioniro
 estas nia bela tendaro. La interesaĵoj de Buda-
 peŝto mallonge vicigi estas maleble. +1/a

ĈEFURBO—főváros
 SITUO—fekvés
 RANDO—szél (e valaminek)
 EBENAJO—alföld
 PITORESKA—festői
 VALO—völgy
 RAPIDI—sietni
 FORTIKAJO—vár, erőd
 MONDMILITO—világháború
 POPOLO—nép
 REKONSTRUI—újraépíteni
 RUINO—rom

PREĜEJO—templom
 ARKITEKTURA—építészeti
 NEPRE—feltétlenül
 FIŜKAPTISTA BASTIONO—
 Halászbástya
 SOPIRI—vagyakozni
 SERPENTUMI—kígyózni
 PIONIRFERVOJO—
 úttörővasút
 TENDARO—tábor
 SONGO—álom
 INTERESAJO—érdekesség

Kiel sonas la ordaj vortoj?
 Kiun nomon havas la
 svarmeto?
 Por kiu monato oni faras
 la planon?
 Ĉu la pioniroj povas
 plenumi ĉiun provon en
 unu monato?
 Kial plaĉis al pioniroj la
 Biologia Muzeo?
 Kion ili faros en la dua
 semajno?
 Ĉu ili atendas pluvon?
 Ĉu ankaŭ la knabinoj
 ricevis taskon?

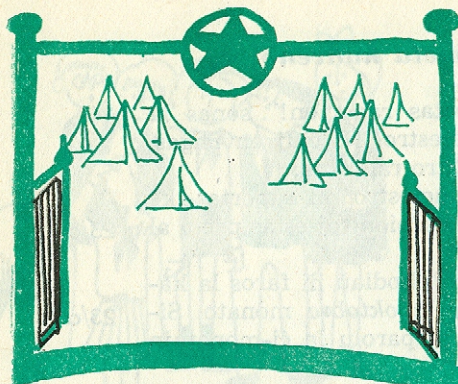

Svarmeta kunveno

- "Svarmeto rektiĝu! Mi petas raporton!" sonas la 14
 ordaj vortoj de la svarmetestro. Ni ĉiuj enviciĝas,
 salutas, kaj la vicsvarmetestro raportas:
 — Al kamaradeto svarmetestro mi raportas, ke
 la Sciurosvarmeto kun dekdu pioniroj estas preta al 23/c
 la svarmeta okupado.
 — Dankon! Kamaradetoj, hodiaŭ ni faros la ka-
 lendaron de svarmeto por la oktobra monato. Si- 23/a
 diĝu sur la seĝojn kaj ni preparolu la ĉi-monatajn
 taskojn.
 — Kiu skribos la kalendaron?
 — Eva skribu kaj Petro desegnu nian svarmetan
 kalendaron. Vi estas en tio la plej lertaj.
 — Ni prenu la provfolion kaj konsideru kiun 17/e
 provon ni povos plenumi en oktobro. 4
 — En la unua semajno ni iru al la Biologia Mu-
 zeo. Ĉu estis jam iu el vi tie? Nu mi rakontos al
 vi, kiuj interesaĵoj atendas vin tie. Ekzemple, oni
 klopodis prezenti la bestojn en originala medio. Ofte
 oni tiel vidas, kvazaŭ ili ekmoviĝas. 19/b
 — En la dua semajno ni faru kolektadon de ĉi-
 fonajo, ĉar tio rolas ankaŭ en la laborplano de la 25
 trupo. Ĝis tiam ni kolektos stokon da ĉifonajoj. Ni
 esperas ke ne pluvos. 18/a
 — Por la tria semajno, desegnu Petro vojsignojn 7
 kaj fajfilsignojn, ke ni povu provi ilin dum la
 aŭtuna ekskurso. Ĝis tiam ni ellernos tiujn.
 — Por la kvara semajno ni planu futbalmaĉon
 kun la alia svarmeto de la svarmo. Ke ankaŭ la 26
 knabinoj havu taskon, ili entuziasmigos nin.

REKTIĜU!—vigyázz!
 RAPORTO—jelentés
 SVARMETESTRO—őrsvezető
 ENVICIĜI—sorakozni
 KAMARADETO—pajtás
 SCIURO—mókus
 PRETA—kész
 OKUPADO—foglalkozás
 MONATO—hónap

KALENDARO—naptár
 DESEGNI—rajzolni
 PROVFOILIO—próbalap
 KONSIDERI—megvizsgálni,
 megfontolni
 PLENUMI—teljesíteni
 INTERESAĴO—érdekesség
 KLOPODI—igyekezni
 ĈIFONAĴO—rongy

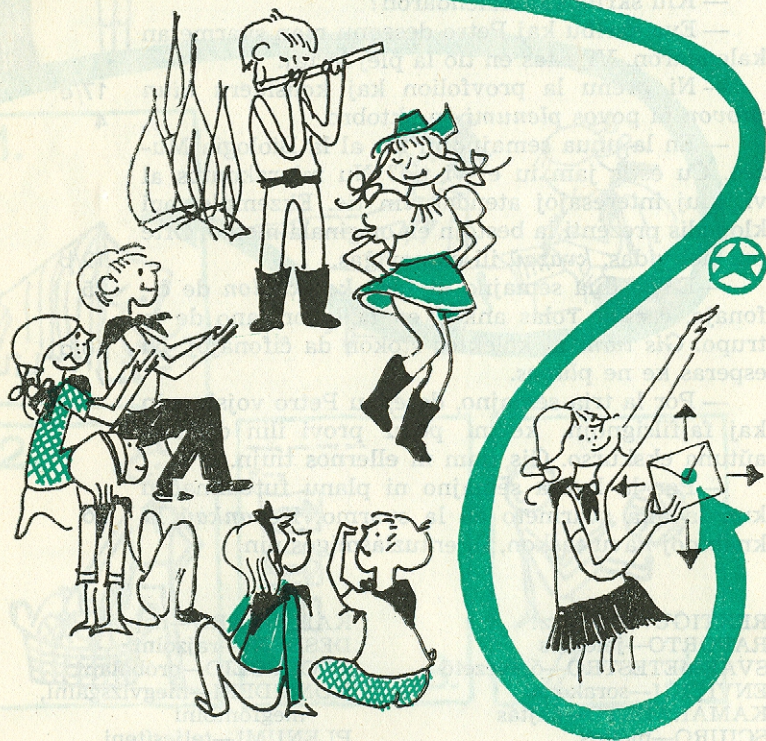
Kiel ni laboris dum la jaro?

Kiel ni deziras partopreni en internacia tendaro?

Cu ankaŭ ni nun interesiĝas pri la tendarvivo? Kiun eron vi prezentis? Kion faris la la aŭskultantoj?

Kiel ni fartis?

Cu ni facile povis adiaŭon diri unu al la alia?

En la internacia esperantista pionira tendaro

Dum la tuta jaro mi laboris tre diligente, por ke miaj gepatroj permesu al mi partopreni en la Internacia Tendaro de Esperantistaj Pioniroj. (ITEP.) Mi treege deziras partopreni, ĉar mi aŭdis jam, ke en internaciaj kunvenoj ofte la partoprenantoj ne komprenas unu la alian. Nature tiu ne povas okazi ĉi tie, ĉar ni ĉiuj estas esperantistoj kaj parolas la saman lingvon: Esperanto.

Kun granda ĝojo ni akceptis ĉiujn novajn alvenantojn. Tuj ni interamikiĝis. Kune kun ili ni interesiĝis pri la tendarloko, la tranoktejo, la ludejo, necesejo.

En la unua tago ni jam komencis la provojn por la tendarfajra koncerto. Ni ĉiuj jam kunportis el hejmo diversajn programerojn. Estis granda la plezuro, kiam iu ero plaĉis al alia grupo.

Fine alvenis la atendita vespero. La programo de koncerto estis varia. La tendarfajron ĉirkaŭsidantoj ne lacigeblaj reaplaŭdis la rolantojn. Ili ĝuis la deklamojn, la kantojn, dancojn, scenojn. Post la prezentado ni ĉiuj kune kantis.

Neforgesebla sento estis kiam oni povas kompreni unu la alian familiare. Ni tre bonfartis!

Dum la lo tagoj ni akiris travivaĵojn, kiujn ni neniam forgesos. Malfacila estis la adiaŭo, kun la novaj kamaradetoj ni korespondadas, kaj atendas la sekvan ITEP, kiam ni denove povos renkontiĝi.

DILIGENTE—szorgalmasan
 PERMESI—megigérni
 PARTOPRENI—részt venni
 AŬDI—hallani
 KUNVENO—összejövetel
 KOMPRENI—megérteni
 OKAZI—történni
 SAMA—azonos
 INTERAMIKIĜI—összebarát-
 kozni
 TRANOKTEJO—hálóhely
 NECESEJO—WC
 PROVO—próba

TENDARFAJRO—tábortűz
 PLEZURO—öröm, gyönyör
 ERO—résztlet, rész
 VESPERO—este
 VARIA—változatos
 APLAŬDI—tapsolni
 ROLANTO—szereplő
 DEKLAMO—szavaltat
 SCENO—jelenet
 PREZENTADO—előadás
 SENTO—ézés
 TRAVIVAĴO—élmény

Nyelvtani összefoglaló

Figyeld a végét!

Hogy minek? A szavaknak! Az eszperantó nyelvtanának egyszerűségére jellemző, hogy a szótani elemzés egyáltalán nem probléma, csak a szavak végződését kell megfigyelni. Nem te lennél az első pajtás, akit a magyar szó és mondat elemzésében segít az eszperantó nyelvtanának ismerete. Amikor a szakkörön az előírt anyagot a szakkörvezetővel elvégeztétek, a szakpróba letétele előtt még egyszer ismételd át a következő rövid nyelvtani összefoglaló segítségével a tanultakat.

Hangok és betűk

Az eszperantóban 28 hangot különböztetünk meg. Minden hangnak megfelel egy betű, tehát az eszperantónak 28 betűje van.

A 28 betűből

5 *magánhangzó*: a, e, i, o, u,

22 *mássalhangzó*; melyet az „o” magánhangzó segítségével hangoztatunk. Így:

bo, co, ĉo, do, fo, go, ĝo, ho, ĥo, jo, ĵo, ko, lo, mo, no, po, ro, so, ŝo, to, vo, zo

1 *félhangzó*: ŭ, mely önállóan nem alkot szótagot.

Az „a” és „e”-vel, (ritkán az „o”-val) együtt ejtve kettőshangot alkot. Pl.: Eŭropo, Aŭstrio.

A másállhangzók 6 betűje eltér a magyar írástól. Így:

írás:	kiejtés:	példa:
ĉ	cs	ĉokolado
ĝ	dzs	ĝirafo
ĵ	zs	ĵurnalo
ŝ	s	ŝakalo
s	sz	salono
ĥ	hh (ch)	ĥoro

A magánhangzók közül az „a”-t zárt „á”-nak ejtjük és az „e”-t a magyar „e” és „é” közötti hanggal hangoztatjuk.

A hangsúly mindig az utolsó előtti szótagon van: Esperanto, patro, lernejo, pioniro.

Írásjelek

pont	punkto
elválasztójel	dividostreko
kérdőjel	demandosigno
hiányjel	apostrofo
gondolatjel	haltostreko
vessző	komo
felkiáltójel	krisigno
kettőspont	dupunktoj
idézőjel	citiloj

Szótagolás és szóelválasztás

Szóelemek szerint: *lern-ant-in-o*.

Szótagok szerint: *ler-nan-ti-no*.

Szabadon, ahol vége van a sornak, elválasztójelet tehetünk.

Az apostrofo

Apostrofo-t, hiányjelet használ az eszperantó költeményekben, amikor a ritmus kedvéért a főnév végződését elhagyja, s a' jellel helyettesíti. Pl.: *Unu, du Mia ŝu'* (ŝuo helyett)

Ez a főnévvégi „o” elhagyása a hangsúlyt nem változtatja meg. Ugyancsak elhagyhatjuk a határozott névelő „a”-ját, magánhangzóra végződő előljáró után. Pl.: *de la patro* helyett *de l' patro*, *tra la silento* helyett *tra l' silento*.

Szófajok

1. A *főnév* végződése -O. Pl.: floro, besto, patro, rozo. *La rozo estas floro*.
- 1/a Többesszámban a *főnév* végződése -J. Pl.: floroj, bestoj, patroj, rozoj. *La rozo kaj tulipo estas floroj*.
- 1/b Tárgeyesetben a *főnév* végződése -N. Pl.: floron, beston, rozajn, patrojn. *La knabo legas libron*.
- 1/c Tárgeyesetben használ az eszperantó iránymutatásnál: *Mi iras en la ĉambron*. (Kien? Hova?); keltezésnél, időtartam megjelölésnél: *La unuan de majo mi ekskursis*. (Kiam?

Mikor? — keltezés!) *Du semajnojn mi estis tie. (Kiom longe? Milyen hosszán? Mennyi ideig?), mértékeknél: La turo estas cent metrojn alta. Li libro kostis dudek forintojn.*

2. A melléknév nyelvtani végződése -A. Pl.: bona, bela, verda. *La floro estas bela.*

Hogy a melléknévek még milyen végződést vesznek fel, az a hozzájuk tartozó főnév végződésétől függ, amellyel esetben, számban megegyeznek. Pl.: *Ni trinkis nigran kafon. Ili vidis interesajn bildojn.*

- 2/a A melléknévnek a magyar nyelvhez hasonlóan három fokozata van.

Alapfok: bela. *La rozo estas bela.*

Középfok: Pli ... ol ... *La rozo estas pli bela ol la tulipo.*

Felsőfok: La plej ... el ... *La rozo estas la plej bela el ĉiuj floroj.*

3. A határozó végződése -E. Pl.: bone, bele, alte. *La birdo kantas bele. (Kiel? Hogyan?)*

Fokozásuk a melléknévéhez hasonlóan történik, csak a felső fokban nem használunk névelőt. Pl.: *Petro lernas bone. Paŭlo lernas pli bone ol Petro. Karlo lernas plej bone el ĉiuj.*

- 3/a Az eszperantóban az -E végződésű határozószókon kívül vannak még -AŬ végződésűek, pl.: hodiaŭ, hieraŭ, morgaŭ, baldaŭ, kvazaŭ, preskaŭ, almenaŭ.

- 3/b Egyszerű határozók, pl.: nun, jam, tuj, jus, tro, tre.

- 3/c A táblázati határozószók rendszere

	határozatlan	kérdő	mutató	általánosító	tagadó
hely	ie	kie	tie	ĉie	nenie
idő	iam	kiam	tiam	ĉiam	neniam
ok	ial	kial	tial	ĉial	nenial
mód	iel	kiel	tiel	ĉiel	neniel
mennyiség	iom	kiom	tiom	ĉiom	neniom

4. A főnévi igenév nyelvtani végződése -I. Pl.: esti, lerni, legi, sidi, stari, paroli, iri.

5. Az ige

- 5/a A kijelentő mód jelen idejű ige végződése minden személyben és számban -AS. Pl.: *La pioniro lernas. Nun mi desegnas. Kiel vi fartas?* A múlt idejű igei végződés minden személyben és számban -IS. Pl.: *Hieraŭ la pioniro ne lernis. Kiel vi dormis?* A jövő idejű igei végződés minden személyben és számban -OS. Pl.: *Morgaŭ verŝajne pluvas. Ĉu vi lunde ekskursos?*

- 5/b A feltételes mód igei végződése minden személyben és számban -US. Pl.: *Se mi havus monon, mi vojaĝus Parizon.* Felszólító módban az igék végződése minden személyben és számban -U. Pl.: *Li iru al la loko kaj vi iru al la tabulo. Bonvolu helpi.*

A parancsoló módnak csak egy alakja van, az egyes és többes szám második személyben. Pl.: *Venu, knaboj!*

A személyes névmás hiánya tehát itt a második személyt jelzi mind egyes, mind többes számban.

Néhány fontos eszperantó ige

6. ESTI. Használata kötelező, ha a mondatnak nincs igei állítmánya. Pl.: *La rozo estas floro. Mi estas pioniro.*
7. Személytelen igék akkor állhatnak a mondatban alany nélkül, ha pl. az időjárással kapcsolatos, ún. meteorológiai igéket használjuk.

<i>pluvas</i>	esik az eső
<i>neĝas</i>	esik a hó, havazik
<i>hajlas</i>	jégeső esik
<i>tondras</i>	dörög az ég
<i>mateniĝas</i>	hajnalodik (reggeledik)
<i>krepuskiĝas</i>	alkonyodik, szürkül

Személytelen ige a *ŝajnas* (al mi) látszik, mutatkozik, úgy tűnik; a *temas* (pri) szó van (valamiről). Pl. *Ŝajnas al mi, ke temas pri la paco.*

8. HAVI. Birtoklás kifejezésére használjuk, mindig tárgyestetet vonz. Pl.: *La pioniro havas ruĝan kravaton.*

9. AMI. Személyek iránti szeretet kifejezésére használjuk. Pl.: *Mi amas miajn gepatrojn.*
10. ĀATI. Kedvelni akár személyt, akár tárgyat, fogalmat, cselekvést. Állhat tárgyessettel, pl.: *Mi ŝatas la florojn.* Állhat főnévi igenéssel, pl.: *Mi ŝatas legi.*
11. PREFERI. Kifejzi, hogy valaki valamit jobban szeret valaminél. Megfigyelted a használatát két főnév vagy két ige között? Nézd csak!
 preferas -on AL -o.
Petro preferas la lakton al la kafo.
 preferas -i OL -i.
Petro preferas trinki ol manĝi.
12. VOLI, POVI, DEVI, SCII. Mind a négy igt főnévi igenév követi. Pl.: *Mi devas skribi la hejman taskon.* (La hejma tasko estas skribenda.)
Mi volas skribi, sed mi ne scias. (Ĉar mi ne konas la literojn.)
Mi volas skribi sed mi ne povas. (Ĉar doloras min la mano.)
Mi povas skribi ĉar mi havas skribilon.
Mi scias legi ĉar mi konas la literojn.
13. FARTI — HONTI. Mindkettő visszaható névmás nélkül áll. Pl.: *Kiel vi fartas? Dankon! Mi fartas bone.*
Ĝi hontas pro sia konduto. Hontu! (Szégyelld magad!)
14. Visszaható igéket alakíthatunk az -IG utóképzővel. Pl.:
Li turniĝis al mi. Vagy visszaható névmással, pl.:
Li turnis sin al mi.
15. Vannak tárgyias igék, melyek tárgyesetet vonzanak, pl.:
La instruisto instruas Esperanton. És vannak tárgyatlan igék, pl.: *kuri, sidi, vivi stb. Li kuras en la korto. Li sidas en la ĉambro sur la seĝo. Li vivas en la urbo.*
16. A számnév
- 16/a A tőszámnevek 1—10-ig, a 100 és az 1000 szógyökök. Pl.: *unu, du, tri, kvar, kvin, ses, sep, ok, naŭ, dek, cent, mil.* Főnév alakúak: *nulo, miliono, miliardo, biliono, ...* A többi tőszámnévet szóösszetétellel alakítjuk. P.: *dekunu, dektri, ... dudek, tricent, sesmil ...*
 Ha valamiből kettőnél több van, többesszámot használunk. Pl.: *du fenestroj, cent pioniroj.*
 A tőszámnevek nem ragozhatók. Egyedül az „unu” veszi fel a többesszám -J ragját az „unuj-aliaj” vonatkozásában. Pl.: *Unuj scias, aliaj ne.*

- 16/b A sorszámneveket a tőszámnevekből képezzük az -A melléknévi végződés hozzáadásával. Pl.: *unua, tria, deka, dudeka, centa, mil naŭcent sesdek dua ...*
 Sorszámnévvvel fejezzük ki az órát. Pl.: *Estas la dua.* A kelteztést, pl.: *Estas la deka de oktobro. La Unuan de majo ni festas.*
- 16/c A tőszámnevekhez -O főnévi végződést adva kifejezzük a főnévi számneveket. Pl.: *La pezunuo estas la gramo. La duo kantis bele. La trio renkontiĝis.*
- 16/d Az -OBL- utóképzővel képezzük a szorzószámneveket. Pl.: *La duoblo de du estas kvar, ĉar duoble du estas kvar.*
- 16/e A határozói számneveket képezzük az -E határozói végződés hozzáadásával. Pl.: *Unue mi lavas la manojn, due la vizagon.*
 Itt kell megvilágítani a FOJE használatát. Pl.: *Kaj hieraŭ kaj hodiaŭ mi estis tie, mi estis tie du foje.*
Unufoje hieraŭ mi estis tie, duafoje hodiaŭ.
- 16/f Törtőszámneveket az -ON- utóképzővel képezünk. Pl.: *La duono de dek estas kvin.*
- 16/g Gyűjtőszámneveket az -OP- utóképzővel képezünk. Pl.: *Multope estas pli facile labori ol unuope.* Ili lernas ĉiam duope.
- 16/h Osztőszámneveket a PO- előképzővel fejezzük ki. Pl.: *La lernantoj sidas en la benkoj po du. La patrino disdonis po tri pomojn al la gefiloj.*
17. A névmás
- 17/a Személyes névmások

	egyes	többes
	szám	
Első személy	MI	NI
Második személy	VI	VI
Harmadik személy	LI ŜI ĜI	ILI
	hímnem nőnem semleges nem	

CI = te csak irodalmi művekben használatos.

17/b Személytelen névmás: ONI, amikor ismeretlen az alany.
Pl.: *Oni diras, ke morgaũ ni ekskursos. Oni ne povas scii ĉu li venos aũ ne.*

17/c Birtokos névmás. Ha a személyes névmásokhoz -A melléknévi végződést teszünk, birtokos névmásokat kapunk.

	egy birtok	több birtok
egy birtokos	MIA VIA LIA, ŜIA, ĜIA,	MIAJ VIAJ LIAJ, ŜIAJ, ĜIAJ
több birtokos	NIA VIA ILIA	NIAJ VIAJ ILIAJ

Pl.: *Karlo estas mia amiko, Petro la via. Mi ne komprenis iliajn demandojn.*

Használatukkor névelőt nem teszünk eléjük, csak összetett mondatoknál (mint az első példamondat), amikor a birtok a főmondatban már szerepelt.

17/d Visszaható névmás: SI. Általában tárgyesetben használjuk és mindig a harmadik személyre vonatkozik. Pl.: *Li lavas sin.* De: *Mi lavas min.*

Visszaható birtokos névmást kapunk, ha az -A melléknévi végződést a visszaható névmáshoz tesszük. Pl.: *La kato lavas sian vizaĝon.* De: *Mi lavas mian vizaĝon.*

A kérdő, vonatkozó, tagadó, általánosító, mutató és határozatlan névmások a táblázati szavak közt találhatóak.

17/e A névmásokat és határozókat tartalmazó szavak TÁBLÁZATA rendeltetésük szerint

	előelem	alapelem	utóelem
kérdő	K-		-U (személy, határozott főnév) -O (tárgy, fogalom)
mutató	T-	- I -	-A (minőség) -E (hely)
általánosító	Ĉ-		-EL (mód) -AM (idő)
tagadó	NEN-		-OM (szám) -ES (birtok) -AL (ok)

Csak az -U és -A végződésű táblázati szavak vehetik fel a tárgyesetet és a többesszám jelét. Pl.: *kiuj, kiujn, kiun; tiaj, tian, tiajn.*

Az -O és -E végződésűek csak a tárgyeset végződését vehetik fel. *Kion? Kien?*

A mutató (T- kezdetű) táblázati szavak a ĈI szócskával közelséget fejeznek ki, de csak az -U, -O és -E végződésűek. Pl.: *En tiu ĉi loĝejo loĝas ni, en tiu, nia amiko.*

A kérdő (K- kezdetű) táblázati szavak az AJN szócskával (mindig kérdőszó után alkalmazzuk) a nem biztos helyzeteket jelölik meg. Pl.: *Venu kiam ajn! Kiu ajn venos, vi ne enlasu!*

Példák a KIO, KIU és KIA használatára: *Kio estas en la ĉambro? ... mebloj. Kiu mebloj estas en la ĉambro? ... tablo, seĝo, ŝranko. Kiaj mebloj estas en la ĉambro? ... modernaj.*

Az egyenlő összehasonlítást fejezzük ki a tiel... kiel táblázati szavakkal. Pl.: *Li kuris tiel rapide, kiel leporo. La papero estas tiel blanka, kiel neĝo.*

18. Az előjáró

A magyar nyelvtől eltérően az eszperantóban nincsenek névszóragok, névutók, hanem helyettük a szó előtt álló előjárókat használjuk.

hely	idő	egyéb
v onatkozásban		
<i>antaŭ</i> előtt, elé T	<i>antaŭ</i> ezelőtt	<i>da</i> -nyit vmiből
<i>apud</i> mellett mellé T		<i>de</i> által
<i>al</i> -nak, -nek -hoz, -hez -höz; felé		<i>je</i> határozatlan jelentésű + órákor
<i>ĉe</i> -nál, -nél alkalmával		<i>krom</i> kívül, felül vmin
<i>ĉirkaŭ</i> körül köré T	<i>ĉirkaŭ</i> körül	<i>kun</i> -val, -vel együtt (társhat.)
<i>de</i> -tól, -től	<i>de</i> óta	
<i>ekster</i> kívül kívülre T	<i>dum</i> alatt	<i>laŭ</i> szerint
<i>el</i> -ból, -ből	<i>je</i> -kor (óra jelzésére)	<i>kontraŭ</i> ellenében <i>malgraŭ</i> ellenére
<i>ĝis</i> -ig	<i>ĝis</i> -ig	<i>per</i> -val, vel által (eszközhat.)

hely	idő	egyéb
v onatkozásban		
<i>inter</i> között, közé T	<i>inter</i> között	
<i>kontraŭ</i> ellen, szemben	<i>post</i> után	<i>por</i> -ért, végett számára (részes- és cél- határozó)
<i>laŭ</i> mentén		<i>pri</i> -ról, -ről, felől, -ra, -re, vonatkozóan
<i>sub</i> alatt alá T		
<i>super</i> fölött fölé T		
<i>sur</i> -on, -en, -ön -ra, -re T		<i>pro</i> miatt, -ért (okhatározó)
<i>tra</i> át, keresztül		<i>sen</i> nélkül, hiányában
<i>trans</i> túl (vmin) túlra T		

Valamennyi előjáró után alanyesetet használunk.

A „hova” kérdésre a T-vel jelölt előjárókat tárgyeset követi.

A *de* előjárót birtokviszony kifejezésére is használjuk fordított szórenddel. Pl.: *La filo de patro.*

18/a Összetett előjárók használata szükséges néhány esetben. Pl.: Előképző + előjáró: *disde. La libro estas acetita disde Petro.*

Ekde. *Ekde du semajnoj mi loĝas en urbo.*

Elöljáró + elöljáró: de antaŭ. *Iru for de antaŭ mi!* (előlem)
De ĉe. *Li levigis de ĉe la tablo.* (mellől)
De sur. *Li falis de sur la seĝo.* (székről)
El sub. *La kato venis el sub la lito.* (ágy alól)
Elöljáró + időhatározó szó: de kiam. *De kiam mi venis de vi.*

De tiam. *De tiam mi revas pri vi.*

De nun. *De nun mi lernos bone.*

Ĝis kiam. *Mi restos ĉe vi, ĝis kiam via patro hejmenvenos.* (ameddig).

-E (határozószó) + elöljáró: -E +AL. *Proksime al via domo. Responde al la instruisto. Rilate al gramatikaj reguloj. Spite al malpermeso de patrino. Vidalvide al vi mi loĝas.*

-E + DE. *Dekstre de mi estas la ŝranko. Sude de Hungario estas Jugoslavio. Escepte de Petro ni estas kune. Helpe de la pioniroj ... Meze de la urbo ... Okaze de via naskiĝtago ... Malproksime de mi vi loĝas.*

-E + KUN. *Kune kun vi mi ekskursos. Kompare kun via kajero, ĝi estas pli bela.*

19. A kötőszó

19/a Mellérendelő kötőszavak:

Aŭ. *Ĉu mi iru, aŭ restu?*

Do. *Vi diris, do mi iros.*

Kaj. *Vi demandis min, kaj mi respondas.*

Nek. *Mi ne vidis lin, nek lian fraton.*

Nu. *Mi ŝatas lerni, nu mi vizitas lernejon.*

Sed. *Vi povas legi, sed ne forgesu pri lernado!*

Tamen. *Mi diris ne venu, tamen vi venis.*

19/b Alárendelő kötőszavak:

Ĉar. *Vi venis al mi, ĉar vi ŝatas min.*

Dum. *Vi estis ĉe mi, dum mi estis en lernejo.*

Ĝis. *Mi restos ĉi tie, ĝis vi revenos.*

Ke. *Mi venis pro tio, ke ankaŭ vi venu.*

Kvankam. *Mia rezulto estas malbona, kvankam mi lernis multe.*

Kvazaŭ. *La tulipo estis blanka, kvazaŭ ĝi estus lilio.*

19/c Páros kötőszavak:

aŭ ... aŭ *Mi iras promenadi aŭ pluvas aŭ sunradias.*

ĉu ... ĉu *Mi iros promenadi, ĉu vi venos, ĉu vi ne venos.*

kaj ... kaj *Kaj la akvo kaj la aero estis malvarmaj.*

ju pli ... des pli *Ju pli mi konsolis ŝin, des pli ŝi ploris.*
jen ... jen *Ŝiaj lipoj jen ridetis, jen kurbiĝis je ploro.*
nek ... nek *Mia amiko nek skribas, nek venas, eble li estas malsana.*

20. Az indulatszó

Hívó: he! ho! hola! hej! bis! ĉit! psit! halt! stop!

Ősztökélő: ek! hura! hej! hop! horuk!

Elűző: for! hot! hut!

Érzelmi: ah! aj! fi! ne! ve!

Hangutánzó: kluk-kluk, kokeriko, miaŭ, bim-bam, tik-tak...

21. A melléknévi igenév

21/a A cselekvő melléknévi igenévnek három igeidejét a következők szerint képezzük: jelen idejű melléknévi igenév: -ANT-. Pl.: *la lernanta knabo* a fiú, aki tanul. Múltidejű melléknévi igenév: -INT-. Pl.: *la lerninta knabo* a fiú, aki tanult. Jövő idejű melléknévi igenév: -ONT-. Pl.: *la lernonta knabo* a fiú, aki tanulni fog.

Ha a melléknévi igenév „a” végződését „o”-ra cseréljük, az így kapott főnév mindig személyt jelent. Pl.: *lernanto* tanuló fiú; *muzikintino* lány, aki muzsikált; *parolonto* ember, aki beszélni fog.

Ha a melléknévi igenév „a” végződését „e”-re cseréljük fel, határozói igenevet kapunk, amelyet magyarra vagy körülírással, vagy a -va, -ván, -vén raggal fordítunk le. Pl.: *promenante li lernis* sétálva tanult; *promeninte li lernis* miután sétált, ő tanult; *promenonte li salutis* sétára indulva ő köszönt.

21/b Az elmondottak vonatkoznak a melléknévi igenév szenvedő alakjára is. A jelen idejű melléknévi igenév szenvedő alakja: -AT-. *La lernata leciono* a lecke, amit most tanulnak. A múlt idejű melléknévi igenév szenvedő alakja: — IT —. *La lernita leciono* a megtanult lecke.

A jövő idejű melléknévi igenév szenvedő alakja: -OT-. *La lernota leciono* a lecke, amit még meg kell tanulni.

A szenvedő alak „a” végződését „o”-ra cserélve, a kapott szó mindig személyt jelent: *la konato* az ismerős; *la murdito* a meggyilkolt (akit megöltek); *la premioto* a megjutalmazandó személy.

A szenvedő alak „a” végződését „e”-re cserélve pl.: *Ekzamenote li timis, ekzamenate li ŝvitis, ekzamenite li estis felica.*

Mielőtt vizsgáztatták, félt, mikor vizsgáztatták, izzadt, vizsgáztatása után boldog volt.

22. Az összetett igeragozás

A létige (esti) és a melléknévi igenevek összekapcsolásával ún. összetett igeidőket alkothatunk.

A feltételes mód múlt idejét úgy kapjuk, hogy a létige feltételes módjához az ige múlt idejű melléknévi igenevének cselekvő alakját mondjuk.

Pl.: ESTUS INTA. *Se mi estus sciinta, ke vi venos mi ne forirus.* (Ha tudtam volna, hogy jönni fogsz, nem mentem volna el.) Ha a tőmondatban és a mellékmondatban is előfordul (mint a fenti példában), ismétlése nehézkessé teszi a szöveget. Ennek elkerüléséért a mellékmondatban az egyszerű alakot használjuk.

A lét-segédige három igeidei alakjának és az ige melléknévi igeneve mind cselekvő, mind szenvedő alakjának összetételével kialakíthatjuk valamennyi összetett igeragozás formáit.

Figyeljük a következő táblázatot!

igemód, igeidő	folyamatos	befejezett	beálló
kijelentő mód jelen idő	estas -ANTA estas -ATA	estas -INTA estas -ITA	estas -ONTA estas -OTA
múlt idő	estis -ANTA estis -ATA	estis -INTA estis -ITA	estis -ONTA estis -OTA
jövő idő	estos -ANTA estos -ATA	estos -INTA estos -ITA	estos -ONTA estos -OTA
feltételes mód	estus -ANTA estus -ATA	estus -INTA estus -ITA	estus -ONTA estus -OTA

igemód, igeidő	folyamatos	befejezett	beálló
felszólító mód	estu -ANTA	estu -INTA	estu -ONTA
parancsoló	estu -ATA	estu -ITA	estu -OTA
főnévi igenév	esti -ANTA esti -ATA	esti -INTA esti -ITA	esti -ONTA esti -OTA

Bemutattuk a táblázatban az összes előforduló alakot. Ezek csak a nyelv szerkezetéből kínálkozó lehetőségek, mi nem szoktuk használni valamennyit. Minthogy olvasmányaid során találkoztl a leggyakoribb alakokkal, ezeket külön kiemeljük.

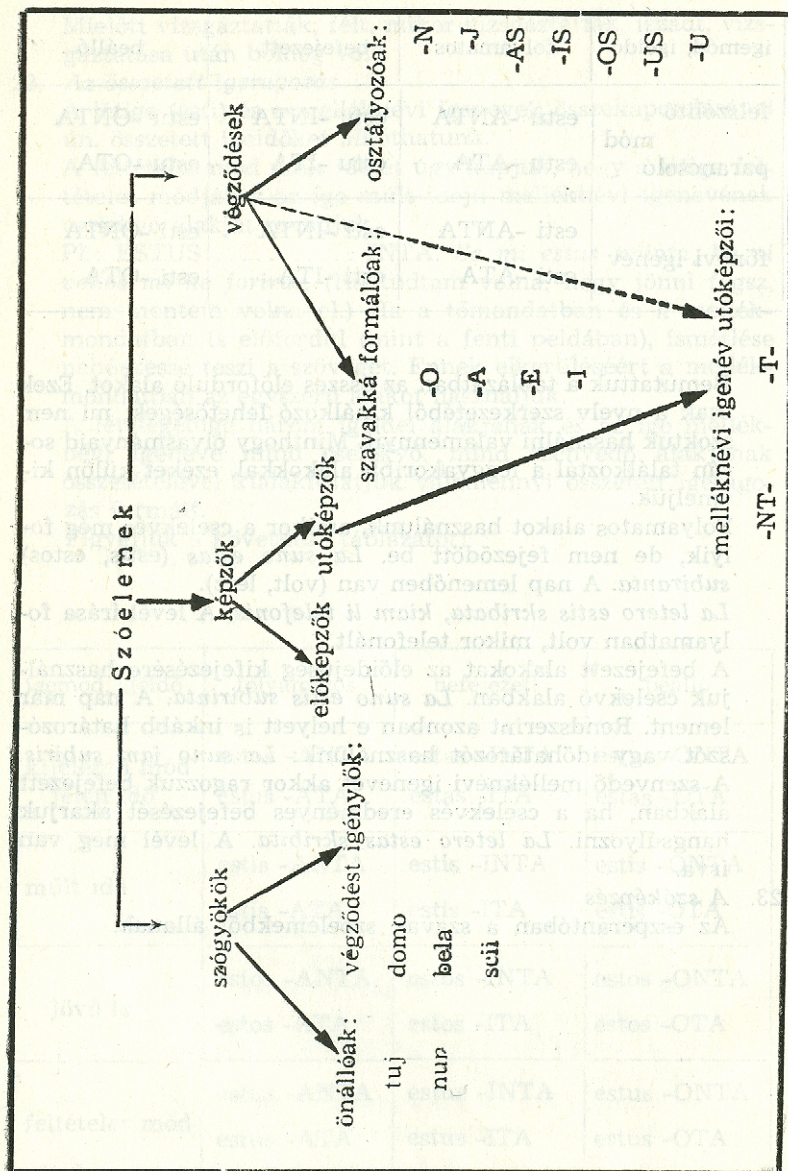
Folyamatos alakot használunk, amikor a cselekvés még folyik, de nem fejeződött be. *La suno estas* (estis, estos) *subiranta*. A nap lemenőben van (volt, lesz).

La letero estis skribata, kiam li telefonis. A levél írása folyamatban volt, mikor telefonált.

A befejezett alakokat az előidejűség kifejezésére használjuk cselekvő alakban. *La suno estis subirinta*. A nap már lement. Rendszerint azonban e helyett is inkább határozószót vagy időhatározót használunk: *La suno jam subiris*. A szenvedő melléknévi igenevet akkor ragozzuk befejezett alakban, ha a cselekvés eredményes befejezését akarjuk hangsúlyozni. *La letero estas skribita*. A levél meg van írva.

23. A szóképzés

Az eszperantóban a szavak szóelemekből állanak.

23/a A szóképzés formái végződéses cserével:

<i>patro</i>	apa
<i>patra</i>	apai
<i>patri</i>	apáskodni
<i>patre</i>	apailag (pl. érezni)

23/b Származtatással:

<i>patro, patrino</i>	apa, anya
<i>gepatroj</i>	szülők
<i>kompreno</i>	megértés
<i>miskompreno</i>	félreértés

23/c Szóösszetétellel:

<i>skrib + maŝino</i>	<i>skribmaŝino</i>
<i>lerno + libro</i>	<i>lernolibro</i>

Ahhoz, hogy a szóképzést származtatással is elvégezhesük, szükséges átismételnünk az elő- és utóképzőket is. A szóképzés nemcsak egy, hanem több képzővel is történhet, sőt szóösszetétel és szóképzés együttesen is alkothat új szót. Pl.:

fero = vas + *fandi* = önteni szavakból: *fer+fand+aĵo* = öntöttvas.

24. Az előképzők

képző és jelentése	alapszó	képzett szó
<i>bo-</i> házasság révén ke- letkezett rokonság- ban álló személy	<i>patro</i> apa <i>filo</i> fiú	<i>bopatro</i> após <i>bofilo</i> vő
<i>dis-</i> szét, széjjel	<i>sendi</i> küldeni	<i>dissendi</i> szét- küldeni

képző és jelentése	alapszó	képzett szó
<i>ek-</i> kezdés jelölése; pillanatnyi cselekvés jelzése	<i>iri</i> menni <i>krii</i> kiáltani <i>fulmi</i> villámlani	<i>ekiri</i> elindulni <i>ekkrii</i> felkiáltani <i>ekfulmo</i> felvillanás
<i>eks-</i> volt, egykori, ex	<i>ministro</i> miniszter	<i>eksministro</i> volt miniszter
<i>fi-</i> erkölcsi megvetés vagy lenézés jelölésére	<i>gazeto</i> újság <i>homo</i> ember	<i>figazeto</i> szennylap <i>fihomo</i> erkölcstelen ember
<i>for-</i> el-, tova-	<i>iri</i> menni	<i>foriri</i> elmenni
<i>ge-</i> különböző nembeli- ek együttes jelölésére (a képzett szó mindig többes számba kerül)	<i>patro</i> apa <i>kamarado</i> elvtárs	<i>gepatroj</i> szülők <i>gekamaradoj</i> elvtársak és elvtársnők
<i>mal-</i> a szótó értelmének ellenkezője	<i>bela</i> szép <i>sana</i> egészséges	<i>malbela</i> csúnya <i>malsana</i> beteg
<i>mis-</i> félre, tévesen v. szándékosan	<i>kompereni</i> érteni <i>uzi</i> használni	<i>miskompereni</i> félreérteni <i>misuzi</i> visszaélni.
<i>pra-</i> ős, előd, déd	<i>homo</i> ember <i>avo</i> nagyapa	<i>prahomo</i> ősember <i>praavo</i> dédapa
<i>re-</i> vissza-, újra	<i>sendi</i> küldeni <i>veni</i> jönni	<i>resendi</i> visszaküldeni <i>reveni</i> visszajönni

25. Az utóképzők

képző és jelentése	alapszó	képzett szó
<i>-ad</i> tartós, vagy ismétlődő cselekvés	<i>pafi</i> lőni <i>krii</i> kiáltani	<i>pafadi</i> lövöldözni <i>kriadi</i> kiabálni
<i>-aĉ</i> silányság, hitványság kifejezésére	<i>gazeto</i> újság	<i>gazetaĉo</i> zuglap
<i>-aĵ</i> a szótóvel meghatározott konkrétum	<i>pentri</i> festeni	<i>pentraĵo</i> festmény
<i>-an</i> tagság, valamihez tartozás kifejezésére	<i>societo</i> egyesület <i>urbo</i> város	<i>societano</i> egyesületi tag <i>urbano</i> városi ember
<i>-ar</i> csoport- vagy gyűjtő fogalom kifejezésére	<i>vorto</i> szó <i>homo</i> ember <i>folio</i> falevél	<i>vortaro</i> szótár <i>homaro</i> emberiség <i>foliaro</i> lombozat
<i>-ĉj</i> férfinév becéző	<i>Petro</i> Péter <i>patro</i> apa	<i>Peĉjo</i> Petike <i>paĉjo</i> apuka
<i>-ebl</i> lehetőség kifejezésére	<i>mendi</i> rendelni	<i>mendebla</i> rendelhető
<i>-ec</i> elvont tulajdonság, fogalom kifejezésére	<i>larĝa</i> széles <i>viro</i> férfi <i>libera</i> szabad	<i>larĝeco</i> szélesség <i>vireco</i> férfiaság <i>libereco</i> szabadság
<i>-eg</i> fokozás kifejezésére	<i>bona</i> jó <i>bruo</i> zaj <i>bela</i> szép <i>varma</i> meleg	<i>bonega</i> kitűnő <i>bruego</i> erős zaj <i>belega</i> gyönyörű <i>varmega</i> forró